

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ФАКУЛЬТЕТ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК ТА КІБЕРНЕТИКИ

Кафедра теорії та технології програмування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

_____ Кашпур О.Ф.

«___» _____ 2018 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОРЕКТНІСТЬ ПРОГРАМ ТА ЛОГІКИ
ПРОГРАМУВАННЯ**

для студентів

галузь знань **12 «Інформаційні технології»**
(цифр і назва)

спеціальність **122 «Комп'ютерні науки»**
(цифр і назва спеціальності)

освітній рівень **бакалавр**
(молодший бакалавр, бакалавр, магістр)

освітня програма **«Інформатика»**
(назва освітньої програми)

вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2018/2019

Семестр

8

Кількість кредитів ECTS

3

Мова викладання, навчання
та оцінювання

українська

Форма заключного контролю

залік

Викладачі: **д.ф.-м.н., проф. Нікітченко М.С.** (семінари)

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2018

Розробник: Нікітченко Микола Степанович, д.ф.-м.н., професор кафедри «Теорії та технології програмування»

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. завідувача кафедри теорії та технології
програмування

_____ (Т.В. Панченко)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № __ від «__» _____ 2018 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету комп'ютерних наук та кібернетики

Протокол від «__» _____ 2018 року №__

Голова науково-методичної комісії _____ Хусаїнов Д.Я.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено Вченою радою факультету комп'ютерних наук та кібернетики

Протокол від «__» _____ 2018 року №__

Голова Вченої ради _____ Анісімов А.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Затверджено вченою радою факультету комп'ютерних наук та кібернетики

Протокол від «__» _____ 2018 року №__

Голова вченої ради факультету _____ А.В. Анісімов

ВСТУП

1. Мета дисципліни – засвоєння базових знань з дисципліни «Коректність програм та логіки програмування». Включає в себе розгляд основних формальних методів валідації програмних систем та верифікації, а саме: тестування, формальна верифікація, перевірка моделі. Підготовка професіоналів, здатних розв'язувати завдання, що пов'язані з практичним застосуванням методів верифікації та валідації програмних систем.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

1. *Знати:* основні поняття, відомості з програмування, теорії програмування, дискретної математики, математичної логіки та теорії алгоритмів.
2. *Вміти:* описувати синтаксису та семантики, основи функціонального та логічного програмування.
3. *Володіти елементарними навичками:* програмування в сучасних мовах.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Коректність програм та логіки програмування» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти *галузі знань* 12 „Інформаційні технології” зі *спеціальності* 122 „Комп'ютерні науки”, *освітньо-професійної програми* – „Інформатика”.

Дана дисципліна є навчальною дисципліною за вибором за *програмою “Інформатика”* за *спеціалізацією “Теорія та технологія програмування”*.

Викладається в 8 семестрі 4 курсу в обсязі 90 годин.

(3 кредити ECTS)) зокрема: *семінарські заняття – 34 год., самостійна робота – 56 год.* У курсі передбачено 2 частини та 2 контрольні роботи. Завершується дисципліна – **заліком в 8 семестрі.**

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: основні поняття алгоритму, синтаксису та семантики, основи функціонального та логічного програмування; основи композиційного програмування;

вміти: застосовувати числення предикатів першого порядку, модальні логіки, темпоральні логіки та алгоритмів верифікації.

4. Завдання (навчальні цілі):

набуття знань, умінь та навичок (компетентностей) на рівні новітніх досягнень у програмуванні, відповідно освітньої кваліфікації «Бакалавр з комп'ютерних наук».

Зокрема:

- здатність до математичного та логічного мислення, формулювання та досліджування математичних моделей, зокрема дискретних математичних моделей, обґрунтовування вибору методів і підходів для розв'язування теоретичних і прикладних задач у галузі комп'ютерних наук, аналізу та інтерпретування;
- здатність формулювати та забезпечувати вимоги щодо якості програмного забезпечення у відповідності з вимогами, технічним завданням та стандартами;
- здатність до алгоритмічного та логічного мислення;
- здатність брати участь у проектуванні програмного забезпечення, включаючи проведення моделювання (формальний опис) його структури, поведінки та процесів функціонування.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
RH1.1	Знати необхідні методи верифікації і валідації програмних систем	Семінарські заняття	Контрольна робота 60% правильних відповідей	20%
RH1.2	Знати логічні засоби специфікації програм та методи перевірки на моделях	Семінарські заняття	Контрольна робота 60% правильних відповідей	20%
RH2.1	Вміти застосовувати методи доведення правильності програм	Семінарські заняття, самостійна робота	Поточне оцінювання	20%
RH2.2	Вміти планувати та використовувати методи тестування програмних систем	Семінарські заняття, самостійна робота	Поточне оцінювання	20%
RH3.1	Обґрунтовувати власний погляд на задачу, спілкуватися з колегами з питань проектування, розробки специфікацій та програм.	Самостійна робота	Поточне оцінювання	10%
RH4.1	Організовувати свою самостійну роботу для досягнення результату.	Залік, самостійна робота	Поточне оцінювання	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	RH 1.1	RH 1.2	RH 2.1	RH 2.2	RH 3.1	RH 4.1
Програмні результати навчання						
(з опису освітньої програми)						
ПРН12. Вміти застосовувати методи та алгоритми інтелектуального аналізу даних для задач класифікації, прогнозування, кластерного аналізу, пошуку асоціативних правил з використанням програмних інструментів підтримки багатовимірного аналізу даних на основі використання технологій DataMining, TextMining, WebMining.	+	+	+	+		
ПРН18.2. Аналізувати, оцінювати і вибирати інструментальні та обчислювальні засоби, парадигми, технології, алгоритмічні і програмні рішення при проектуванні та розробці програмних систем.			+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *Контрольні роботи: РН 1.1., РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2 — 40/24 балів.*
2. *Самостійна робота: РН 2.1, РН 2.2, РН 3.1, РН 4.1 — 60/36 балів.*

- **підсумкове оцінювання у формі заліку.** Виставляється за результатами роботи студентами впродовж усього семестру та не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів.

7.2. Організація оцінювання:

Терміни проведення форм оцінювання:

1. *Контрольна робота 1: до 5 тижня семестру.*
2. *Контрольна робота 2: до 12 тижня семестру.*

Студент має право на одне перескладання кожної контрольної роботи із можливістю отримання максимально 80% початково визначених за цю контрольну роботу балів. Термін перескладання визначається викладачем.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до „Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу” від 1 жовтня 2010 року.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

№ лекції	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семін занять	Сам. р-та
	Частина 1. Валідація систем			
1	Тема 1. Поняття та задачі валідації. Характеристика основних методів валідації систем: тестування, формальна верифікація, перевірка моделі		2	4
2	Тема 2. Тестування, задачі тестування. Основні види тестування, їх характеристика.		2	4
3	Тема 3. Формальні методи верифікації		2	4
4	Тема 4. Трійки Хоара.		2	4
5	Тема 5. Формальні методи верифікації паралельних систем.		2	4
6	Тема 6. Темпоральна логіка. Перевірка моделі (Model Checking).		2	4
7	Тема 7. Методи Model Checking, переваги та недоліки. Застосування Model Checking.		4	4
	<i>Контрольна робота 1</i>		2	
	Всього по частині 1		16	28
	Частина 2. Формальні методи верифікації			
8	Тема 8. Методи моделювання системи. Поняття специфікації. Модель Кріпке		2	2
9	Тема 9. Лінійна темпоральна логіка (LTL). Синтаксис та семантика LTL.		2	2
10	Тема 10. Model Checking, виконуваність, тавтологічність LTL.		2	4
11	Тема 11. Специфікація властивостей в LTL. Перевірка моделей в LTL.		2	4
12	Тема 12. Верифікація LTL за допомогою автоматів Бюхи		2	4
13	Тема 13. Розгалужена темпоральна логіка (CTL). Синтаксис та семантика CTL.		2	4
14	Тема 14. Порівняння CTL та LTL.		2	4
15	Тема 15. Специфікація властивостей в CTL. Перевірка моделей для CTL		2	4
	<i>Контрольна робота 2</i>		2	
	Всього по частині 2		18	28
	ВСЬОГО		34	56

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Семінарських занять – 34 год

Самостійна робота - 56 год.

Теми, винесені на самостійне вивчення:

1. Ймовірнісна розгалужена темпоральна логіка
2. Перевірка моделей для CTL-формул за допомогою верифікатора SML.

9. Рекомендовані джерела:

1. Нікітченко М.С. Основи математичної логіки / Нікітченко М.С., Шкільняк С.С. // — ВПЦ Київський ун-т. — К., 2006.
2. Вельдер С.Э. Верификация автоматных программ / Вельдер С.Э., Лукин М.А., Шалыто А.А., Яминов Б.Р. // СПб: Наука, 2011. — 244 с.
3. Жуков Д.Ю. Математическая модель и методы верификации программных систем / Жуков Д.Ю., Миронов А.М. // Информационные технологии и вычислительные системы, 2005. — стр. 49-67.
4. Кларк Э.М. Верификация моделей программ. Model Checking / Кларк Э.М., Грамберг О., Пелед Д. // М.: МЦНМО, 2002. — 416 с.
5. Hoare C.A.R. Axiomatic Bases for Computer Programming // Magazine Communications of the ACM, Vol. 12. — New York, 1969. — Pages 576-580.